

La Barretina Escarlata

Revista de la Colla del Drac del Poble Nou

gener 2000

núm.10

Sumari

- **Editorial**
El Bestiari de Barcelona
- **Els Dracs d'Horta i del Carmel**
Entrevista a Esther Mariné, de Gabriel Borràs.
- **El Centre d'Imatgeria Festiva del Poblenou. CIFPN**

La Barretina Escarlata
núm. 10
GENER DEL 2000

Col·laborador: Gabriel Borràs
Coordinació: Manel Ollé Garcia
Fotografies: Associació FOC i G. Borràs

Edita: **Colla del Drac del Poble Nou**
c. del Pallars, 277
08005 Barcelona

L'associació editora d'aquesta revista no comparteix necessàriament les opinions que s'hi expressen

amb la col·laboració de:

Editorial

El Bestiari de Barcelona

A Barcelona, existeixen més d'una trentena de figures de bestiari festiu. Cadascuna té darrera un grup de persones que des d'experiències i circumstàncies molt diferents fan que aquest animals tan singulars participin a tota mena de festes i celebracions de la ciutat.

Amb aquest número 10 de la nostra publicació encetem una etapa que dedicarem a conèixer i difondre les diverses realitats de les colles que movem el món del bestiari festiu a la ciutat de Barcelona; qui som, què fem, què pensem...

Arrelats en més de 600 anys d'història, les colles actuals tenim pocs anys d'existència i molta empenta. Som una part de la cultura contemporània de Catalunya.

entrevista de Gabriel Borràs

Esther Mariné

Els Dracs d'Horta i del Carmel

Capallà, Drac d'Horta – Carmel, 1993

Aliena a la transformació olímpica d'aquesta zona de Barcelona, la casa de Torre Jussana és com una illa que t'hostatja en un passat enyorat. Al jardí, sota uns pins que volen tocar el cel, el primer Drac de la Colla d'Horta i Carmel ens mira amb un esguard tendre que va més enllà dels cent quilos de fibra de vidre. I l'Esther Mariné, que ja ens espera, sembla encomanada d'aquesta tendresa, tot i la seva ferma convicció de diablesa.

Temps era temps, l'home encenia quatre fogueres al voltant de la casa: nord, sud, est i oest. Enteneu el foc com una protecció?

Durant molt de temps s'ha entès el foc com una protecció i suposo que, per a nosaltres, del món dels diables i dels dracs, ho és, perquè ens allunya de la gent i ens crea un espai propi, tot i que, de vegades, ens agrada que el

transgredeixin. En certa manera, saps que quan encens un drac tindràs un espai propi per a tu i que no l'envairan. Només quan tu vulguis faràs que la gent el traspassi.

Les desfilades paganes foren engolides per l'oficialitat religiosa del Corpus; el sostici d'estiu esdevingué Sant Joan; el d'hivern, Nadal. Creieu que la Llei del Foc acabarà amansint i globalitzant els correfocs populars?

És la intenció clara que hem estat veient, no ara, amb la llei, sinó des de fa molt de temps, amb la política de les festes que està seguint l'Ajuntament de Barcelona. Aquesta política és un intent d'enquadrar-nos, de marcar-nos i crec que el que hem de fer és assegurar el nostre espai, i que el correfoc sigui tan autèntic com al principi. Però si alguna cosa trencarà aquesta autenticitat del correfoc no serà la nova llei sinó la intenció oficial. Des de fa molt de temps l'estètica està guanyant molt de terreny, i l'estètica no és el nostre camp, ni molt menys, i hem d'intentar no que les actuacions siguin tan estètiques, sinó que siguin tan divertides com ho van ser al començament. No crec que sigui culpa de la llei del foc; ja fa molt de temps que els correfocs no són el que eren, això està claríssim, i la nostra feina és adonar-nos d'això, el correfoc és el nostre espai, i ens poden limitar abans i després, però el correfoc ha de seguir essent nostre.

“Hem d'intentar que les actuacions no siguin tan estètiques, sinó molt més divertides”

De la mateixa manera que les colles de castellers integren ciutadans d'altres continents, esdevenint un clar vehicle d'integració a la cultura, és això possible amb les Colles de Bestiari de Barcelona?

Sí, però més que d'integració hauríem de parlar de participació, perquè no cal integrar ningú. La integració, a vegades, suposa anul·lar i tampoc crec que això sigui gaire bo. I la participació està oberta a tothom, com sempre. El més important és donar imatge d'obertura i de festa, no s'han de buscar ni finalitats socials, ni arrels històriques, ni res de res; fem una festa, i els petards són per a tothom. Ha de ser participatiu, però no ha de ser una eina d'integració perquè tothom aprengui el català, les tradicions... Jo crec que qui vulgui venir, benvingut serà perquè es tracta d'una festa. El problema que ens vulguin encarrilar és aquest: sembla que haguem de constituir-nos en una mena d'institució amb unes finalitats reivindicatives entorn de la catalanitat i la tradició. Mentre siguem capaços de fer festa, tenim el partit guanyat. Just en el moment que deixem de ser i fer festa i comencem a buscar arrels i històries haurem acabat, ens perdrem. El mateix passa amb la immigració, que crec ha de participar de les coses que té a l'abast per tal de poder disfrutar del país on viu; si vol integrar-se molt bé i, si no, que segueixi els seus costums, que per això són seus.

Esteu d'acord amb la “subvencionitis” de l'administració per fer front a les despeses generades pel funcionament de les Colles, o bé cal molta més imaginació financera?

Mentre les subvencions s'adrecin a un acte en concret em sembla bé, perquè els nostres actes no són per guanyar diners i, per tant, els necessitem de l'administració. Ara bé, demanar per demanar no em sembla una bona estratègia. En canvi, però, si tu organitzes un acte divertit, original i que fa una feina al teu barri o a la teva ciutat és com si el venguéssis i, llavors, l'Ajuntament no t'ho regala, sinó que senzillament et dona els diners a canvi de la festa. Aleshores la subvenció és imprescindible, però sempre encarrilada a un objectiu en concret, no subvencionar per subvencionar. Cal ser imaginatius per vendre la nostra manera de fer. El que passa és que el nostre principal client és la societat civil i, per tant,

les administracions. Jo crec que l'administració ha de ser qui més arrisqui perquè no té res més a guanyar o a perdre que la participació de la gent.

Us sentiu com una mena d'indígenes apatxes que resisteixen l'empenta devoradora de la racionalització, l'ordre, la funcionalitat, el disseny, la massificació, les aparences? Potser l'espontaneïtat s'està perdent com a font de plaer.

Sí, suposo que no amb totes les colles igual, n'hi ha que més, n'hi ha que menys. Ens han posat contra les cordes perquè ens estan demanant imatge, disseny, i això no és dolent, perquè també desenvolupa la imaginació, el fet que et demanin que l'espectacle no sigui només un correfoc. El que passa és que no tenim espai de correfoc “pur i dur”, una cosa és que tu facis una història més maca perquè algú te la demana, i una altra cosa força diferent és que tu només sàpigues fer teatre. D'altra banda, la racionalitat és imprescindible perquè juguem amb foc: si no fixéssim quatre normes i una mica d'ordre el correfoc desapareixeria.

“Ens agrada tenir el tòpic de què som dolents”

Què us agradaria cremar?

Què ens agradaria cremar? L'Ajuntament, ja fa molts anys que ho diem, però no ens deixen. Ens agradaria cremar el mal rotllo dels diables d'aquests últims anys, perquè realment ens hem sentit molt discriminats i encara ens hi sentim. I ens agradaria cremar..., els tòpics no, perquè ens agrada tenir el tòpic de què som dolents, però sí el tòpic de què el diable és un món a part, un món tancat, i aquestes coses. En el nostre món només has de dir: “tinc ganes de divertir-me” i ja està. Tenim una funció en la societat, i no només els sardanistes, els castellers i les corals en participen sinó que els diables també i, a més a més, és una funció molt oberta perquè si en algun lloc veus molta gent diversa és en una colla de diables.

Jussà d'Horta, 1982

Quants anys té la vostra colla? Sou ja història al barri?

La nostra, ara, en farà 20, i el Drac en farà 15. Però les colles de diables no tenen història, en tot cas pots tenir interès en buscar quan van començar els diables, o quan va sorgir la figura del diable o del drac, però la figura del diable o del drac de correfoc té 20 anys, no en té més, però és que tampoc no cal. I d'això ha vingut que hi hagi gent tan diferent. Al Carmel no hi ha ni colla de castellers, ni coral, ni sardanistes, però hi

ha colla de diables, i el Carmel és significatiu d'aquestes coses, tota la gent que ha vingut amb nosaltres no ha fet d'altres coses que l'haguessin portat per d'altres camins i d'altres històries. Amb això vull dir que la cohesió no necessita tanta filosofia sinó crear un grup de gent coneguda, que són companys i s'ho volen passar bé.

“Gent que ha vingut amb nosaltres no ha fet d'altres coses que l'haguessin portat per d'altres camins i d'altres històries”

Què no us agradaria cremar?

No ens agradaria cremar el que hem aconseguit fins ara.

Davant el número 666, què penseu?

Que és el nostre número. Sí que ens identifiquem una mica amb aquest món, no amb l'esotèric, però sí amb la història una mica marginal, sí.

Us agradaria que aquesta mena d'entelèquia poc definida com és el Fòrum 2004 comptés amb les Colles de Bestiari de Barcelona? De quina manera?

Ens agradaria. Però hauríem de pensar què comporta això, perquè ja ens va passar amb els jocs olímpics, ja vàrem ensopegar amb la primera pedra, vam posar-hi moltes ganes i d'això en vàrem treure que el foc s'ha convertit en patrimoni dels Comediants. Jo no voldria que el Fòrum de les Cultures transformés el Bestiari en patrimoni de qualsevol cosa molt més maca, vistosa i agrada que se'n fés propietària. Aquest és el problema dels grans actes institucionals que es munten en aquest país, que al final no serveixen per abocar les idees més espontànies de la gent, sinó que serveixen per crear models, i els models al nostre món em sembla que no són bona cosa. Jo crec que el Fòrum de les Cultures serà un muntatge bastant institucional, tancat i modèlic, i és molt complicat fer entrar-hi el nostre món. Si ens respectessin la nostra manera de ser, d'acord, però em sembla difícil que en traguem això, del Fòrum, perquè estem en una ciutat de pur màrqueting, i igual que va passar amb els jocs olímpics, això serà de pur màrqueting, serà vendre la fantàstica ciutat que és Barcelona, i Barcelona de vegades és fantàstica, i de vegades no, i no sempre ho és perquè és maca, sinó perquè és divertida. No pot ser que una ciutat com Barcelona tingui unes festes tan avorrides com són les festes de la Mercè, que ningú ve de fora perquè són avorridíssimes, i no pot ser que tot ho fem tan tancat i tan quadrat. I si el Fòrum es munta a Barcelona serà una cosa tancada, quadrada, molt maca, però crec que un pèl avorrida.

I, ara, via lliure a la teva espontaneïtat. Explica'ns el que vulguis.

Bé, del que parlàvem de la subvencionitis, nosaltres vam intentar buscar subvencions quan se'ns va cremar el Drac i no vam treure res d'enlloc, ni la més mínima col.laboració. Ens sentíem una mica malament, perquè hi poses moltes ganes, però quan tens un accident només són capaços de dir-te que ets un bèstia perquè hi poses massa foc. Ara bé, quan surt una foto al diari amb el Drac carregat de foc bé que ens agrada a tots; però això té un risc. La màxima fita és que no tinguem accidents, que no ens passi res, que tot sigui preciós, però juguem amb foc. La qüestió és que hem fet un Drac nou i seguim endavant. I això que tenim molta feina perquè som colla d'Horta i colla del Carmel. La base de la colla de diables és del Carmel, i malgrat haguem baixat el local a Horta, creat el drac, i que ara hi hagi més gent d'Horta que del Carmel, l'última cosa que voldríem és abandonar el Carmel, perquè sinó només hi quedaran, amb perdó, “muñeiras” i “tablaos”.

Nosaltres, com a mínim, aquesta espontaneïtat dels diables no volem que es perdi, és com l'últim reducte i no l'abandonarem mai. D'altra banda, som a Horta perquè Horta no tenia cap mena de colla. Un barri molt conservador, amb molts locals socials, 3 corals, 2 esbarts, però en canvi de diables no en tenia.

“Per això ara tenen més èxit les manifestacions més tranquil.les que no pas els correfocs, perquè jo crec que la gent no té ganes de perill”

Hi ha coincidència entre les dates de les festes d'Horta i el Carmel?

No, estan separades: al juliol són les del Carmel i al setembre les d'Horta. Nosaltres comencem al maig i no parem fins a finals d'octubre. I això és gràcies, en part, al Drac. El Drac és un element que ven molt, és el que ens manté econòmicament perquè ens dóna moltes sortides, tot i que és molt dur de portar-lo. Ens agrada molt anar al Polvorí, ens agrada molt quan ens criden de les presons, anem a llocs molt diversos. Hi ha gent que només ens vol a nosaltres, i com que tenim gent de tot tipus, tenim contactes de tota mena. Som una colla que funciona com totes les colles: n'hi ha uns que tiren del carro i gent que s'hi afegeix, i grups més consolidats, com per exemple els tabalers, que estan molt consolidats, que estan molt units i assagen cada dimarts. El que ens trobem, darrerament, és que tenim molta gent de suport, i el que ens comença a faltar és gent que porti el drac i que cremi. El drac crida molt l'atenció de la gent, però jo no sé si s'ha creat una mena d'histèria amb el foc. Jo m'ho he plantejat moltes vegades: la gent el que tu vulguis, però cremar... Anys enrera el que no havia aparegut en tres correfocs o no havia anat a dues reunions anava al carro, castigat, però ara el càstig és cremar. Per això ara tenen més èxit les manifestacions més tranquil.les que no pas els correfocs, perquè jo crec que la gent no té ganes de perill, jo crec que el risc de finals dels anys setanta s'ha perdut. Els nens de 16, 17, 18 i 19 anys són “niños constitucionales”, són políticament correctes.

Esther Mariné i el Drac Jussà

Marxem convençuts que mentre hi hagi gent com els de la Colla d'Horta i Carmel, la nostra ciutat tindrà encara molta llenya per cremar.

Gabriel Borràs i Calvo

Dades de les figures d'Horta - Carmel

Nom de la figura: **Capallà (reconstruït)**
Tipologia de la figura:..... Drac de 2 bastaixos
Any de construcció:..... 1993
Dissenyador: A partir del disseny originari
Constructor: Toni Mujal (Cardona)
Tècnica: fibre de carboni
Pes: 60 Kg
Mides: 1,8 m de llarg, 1 m d'ample, 1,8 m d'alçada.

Nom de la figura: **Capallà (originari)**
Actualment, aquesta figura, encara que força malmesa, està exposada permanentment als jardins de la Torre Jussana.
Tipologia de la figura: Drac de 2 bastaixos
Any de construcció:..... 1990
En ús fins 1992 (cremat)
Dissenyador: A partir de dibuixos de Rosa Castilla.
Constructor: Toni Mujal (Cardona)
Tècnica: fibre de vidre
Pes: 100 Kg
Mides: 1,8 m de llarg, 1 m d'ample, 1,8 m d'alçada.

Nom de la figura: **Jussà d'Horta**
Tipologia de la figura:..... Drac d'1 bastaix
Any de construcció:..... 1998
Dissenyador: Banyetes d'Horta
Constructor: Toni Mujal, Cardona
Tècnica: fibre de vidre
Pes: 24 Kg
Mides: 3,5 m de llarg, 1,8 m d'ample, 1,5 m d'alçada.

Dades de l'associació

Nom **FOC**, aplega les antigues: Diables del Carmel (1982), Capallà Horta-Carmel i Banyetes d'Horta.
any de fundació 1982 (*any de fundació de Diables del Carmel que és la colla mare de l'actual FOC*)
nombre de membres 59
adreça: avda. Vidal i Barraquer, 30. Torre Jussana

Un dels cabuts del Poblenou

El Centre d'Imatgeria Festiva del Poblenou. CIFPN

Can Saladrigues

La idea de crear el Centre d'Imatgeria Festiva del Poblenou neix a partir de l'acord de la Colla del Drac del Poble Nou i la Colla dels Gegants del Poblenou. Ambdues associacions valorem que pel que fa a la imatgeria festiva, al Poblenou, s'ha arribat a un moment de maduresa que ens porta a fer un pas endavant que ha de permetre consolidar la situació actual i assegurar unes condicions adequades per al manteniment i l'aprofundiment de l'arrelament social de les figures d'imatgeria festiva de cara el futur.

A partir d'aquest acord, a l'octubre de l'any 1997, vam fer arribar una proposta de creació del CIFPN al Districte de Sant Martí en la que sol·licitàvem la cessió del Xalet de la Paperera per aquesta finalitat.

Valorem que la posada en marxa del CIFPN és el mitjà adequat i necessari per aconseguir els següents objectius:

1r. Elevar la valoració social de les figures d'imatgeria festiva com a patrimoni col·lectiu.

2n. Difondre totes aquelles informacions referents a la imatgeria festiva i imbricar-les amb la realitat quotidiana. Pensant, mot especialment en les generacions més joves.

3r. Disposar d'un espai que permeti el desenvolupament de tot el potencial de les associacions del Poblenou que treballen el tema de la imatgeria festiva.

4t. Ser un punt de referència i d'enllaç entre la zona del Poblenou tradicional i la futura zona de nova construcció. Tant en l'aspecte geogràfic com en el social, històric i cultural.

El lloc; Can Saladrigues

A partir de l'acord en la conveniència de dur a terme el projecte que els proposàvem i després de diverses converses, l'Ajuntament ens va oferir allotjar el CIFPN a l'edifici de l'antiga fàbrica de Can Saladrigues i ens va demanar que féssim un projecte que adaptés la nostra proposta inicial a la ubicació que ara se'ns ofereix i així ho hem fet.

L'espai on es vol ubicar el CIFPN és la planta baixa de l'antiga fàbrica de Can Saladrigues, al carrer del Joncar.

La ubicació del CIFPN en aquesta antiga fàbrica afegeix diversos aspectes positius al projecte: està situat al cor del Poblenou històric i tanmateix gens allunyat de les zones de nova urbanització, la fàbrica de Can Saladrigues és un punt patrimonial amb un fort contingut històric, els espais interiors són amplis i fàcilment compartimentables, L'accés des del carrer a la planta baixa és molt senzill.

Alhora, el fet que part d'aquest edifici es destini a tallers per a artistes obre un ventall engrescador de possibles relacions altament enriquidores per a les dues parts.

Esperem que aquest projecte sigui, ben aviat una realitat.

Colla del Drac del Poble Nou